

O HAVLOVI TROCHU INAK

PhDr. Jiří Suk, Ph.D.: Politika jako absurdní drama. Václav Havel v letech 1975 - 1989. Praha, Paseka, 2013.

Miroslav Kusý

Jiří Suk je známym a odbornou verejnou uznávaným autorom, zameraným na československý disent po roku 1968 a na udalosti späté s Novembrovou revolúciou 1989. Prirodzene, že v týchto svojich dielach venoval zvláštnu pozornosť osobnosti Václava Havla. Istým završením tejto jeho doterajšej orientácie je aj predložená práca, v ktorej analyzuje dominantnú rolu Václava Havla od doby jeho vstupu na československú politickú scénu ako disidenta, lídra Charty 77, až po prevzatie postu československého prezidenta. Tým si pre toto svoje dielo našiel a obhájil vlastné špecifické miesto v záplave „havlogickkej“ literatúry tak na akademickej pôde, ako aj na českom (a asi aj európskom) knižnom trhu vôbec.

Zdrvujuca väčšina prác o Havlovi je manifestačne prohavlóvská, alebo naopak, protihavlóvská. Na rozdiel od ich autorov si Jiří Suk vo svojej analýze udržiava akademickú rovinu a priori nezaujatého prístupu k svojej téme. To sa výrazne a na prospech veci prejavuje pri rozbere niektorých chúlóstivých a často pertraktovaných otázok, akou je napríklad tzv. Havlovo „zlyhanie“ vo väzení po uvedení Charty 77, jeho hodnotenie situácie ako „politicky nezrelej“ v dňoch prevratu či slabiny jeho postupu pri rokovaní s poprednými predstaviteľmi strany a vlády o prevzatí moci a pod. Tu všade dizertant citlivo zvažuje argumenty pre a proti Havlovi, a jeho prípadná kritika Havla je vecná a zdôvodnená.

Ďalej, na rozdiel od bežnej „havlólogie“ sa dizertant nesústreďuje na popisnú biografiiu s pikantériami okolo svojho hrdinu, ale permanentne ho zasadzuje do hlbokého a zasväteného výkladu kontextu doby a udalostí, príznačných pre vtedajšie Československo. Témou tejto práce teda nie je Havel osebe, putujúci dejinami, ale historicko-politologický výklad obdobia, ktorého je Havel dominantnou postavou. Z toho potom však vyplýva aj stanovenie hraníc medzi biografiou a históriou istého dejinného obdobia či prípadné pnutie medzi nimi: čo je podstatné pre dejiny, nemusí byť vždy také pre život osobnosti, a naopak.

Napríklad, celé toto obdobie, ktoré táto práca reflektuje, je stále obdobím **československých** dejín, hoci autor akoby na to občas zabúdal. Vtedy ich interpretuje akoby to boli výlučne české dejiny, do ktorých Slovensko vstupuje iba čas od času, veľmi mozaikovo a fragmentárne. Slovensko a Slováci, aj to iba ako pár jednotlivcov, v knihe na scénu zaznamenateľne vstupujú až po novembri 1989. Domnievam sa, že Havel bol predsa len viac spätý so Slovenskom, než mu priznáva táto monografia.

Autor rámcuje svoje dielo vstupom Václava Havla do československej politiky v roku 1975 otvoreným listom prezidentovi Husákovi, kriticky komentujúcim vrcholiace obdobie tzv. normalizácie; a vyústením jeho politickej kariéry reprezentanta Charty 77 a vodcu Občianskeho fóra v novembrových udalostiach 1989 manifestačnou voľbou za prezidenta republiky po víťaznej „nežnej revolúcii“ 1989. Charakteristiku tejto doby ako „absurdnej drámy“, najvýstižnejšie vyjadrenú v Havlovej Moci bezmocných, autor zrejme prevzal aj za hlavný titul svojej monografie. (Aj keď inter-

pretačný rámec pre svoju tému autor nachádza aj v širších teoretických zdrojoch; napr. Frye na s. 13).

V tomto „divadelnom rámci“ potom autor štruktúruje svoje dielo akoby na dve klasické dramatické dejstvá, z ktorých každé sa člení na rad dielov a scén, nadväzujúcich na seba nielen chronologicky, ale aj dramaticky. Kniha prvá, nazvaná *Zodpovednosť*, analyzuje peripetie zrodu hrdinu cez mefistelovskú Skúšku (kap. 3) až po zmysel Obeti (3. diel) z pretrpeného prenasledovania a žalárovania. Druhá kniha je o Povolani, čo tu treba (rovnako v češtine ako v slovenčine) chápať skôr v zmysle životného poslania. Sleduje Havlovo trvalé úsilie o Nezávislosť (4. diel) v spore s postupným preberaním ťarchy Moci (5. diel) v revolúcii až po premenu Havla z politika na štátnika po vstupe na Hrad (kap. XVIII) v role prezidenta republiky.

Pokiaľ a nakoľko je nevyhnutnou zápornou postavou tohto „kusu“ aj Gustáv Husák, ide o *husákovskú komédiu*, v ktorej zloduch končí pádom a zánikom ríše zla; z hľadiska pozitívneho hrdinu ide však o *absurdnú drámu* víťazstva pravdy a lásky nad zlom a nenávisťou. Toľko evokujú pravidlá klasickej komédie či tragédie, pomocou ktorých autor približuje čitateľovi svoje dielo. Za týmto obalom sa však skrýva pevne vystavané vedecké dielo, opierajúce sa o bohaté prvotné i druhotné literárne zdroje vrátane celého bohatstva Havlových písomností, ako aj zodpovedajúce a už zúročené metodologické postupy s rozsiahlym archívnym materiálom. Navyše, veľmi dobre sa to číta.

(2015)

AKO VAJCE VAJCU

Hybridné prózy Pétera Esterházyho

Peter Zajac

Toto prirovnanie napísal Péter Esterházy na margo románu *Hrabalova kniha* (1990). V tom istom roku vydal László Szigeti knihu rozhovorov s Bohumilom Hrabalom *Klíčky na kapesníku* a dlho som si myslel, že sú to uzlíky na vreckovke, ale ide o futbalovú kľučku na malom priestore. Nie sú to slová zábudlivca, ale milovníka futbalu. Veď ešte tohto roku sa László tešil, že budú spolu s Péterom pozerať majstrovstvá Európy vo futbale, ale nebolo to isté. Esterházy mal rakovinu pankreasu a zomrel 14. júla 2016.

Dve veci viem však bezpečne. Maďarskí futbalisti urobili teplákmi brankára Kyrálya na majstrovstvách Európy Péterovi Esterházymu špeciálnu *offertu* a v denníkovej próze *Hasnyálmirigynapló*, ktorá práve vyšla, priniesol Esterházy svoju *offertu* Szigitimu. Obaja sa poznali od čias reálneho socializmu. Gróf Péter Esterházy, slobodný pán z Galanty, dedičný gróf z Forchensteinu, pán Csákváru a Gesztesa, bol už vtedy významným maďarským spisovateľom, ale u nás si ani nepinkol. Nevedeli sme nič o „Petrovej paradigme“ a najvýznamnejšej zmene v maďarskej povojnovej literatúre